

Třídící znak							
2	2	0	0	9	5	6	0

ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ
ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY
ze dne 4. listopadu 2009

k některým pravidlům jednání s účastníky penzijního připojištění a zájemci o uzavření smlouvy o penzijním připojištění

Česká národní banka (dále jen „ČNB“) k některým změnám zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem (dále jen „ZPP“), které obsahuje zákon č. 230/2009 Sb. nabývající účinnosti 1. 8. 2009, sděluje:

Změny provedené v ZPP zákonem č. 230/2009 Sb. se týkají mimo jiné i pravidel jednání penzijních fondů, zprostředkovatelů penzijního připojištění a zaměstnavatelů se zájemci o uzavření smlouvy o penzijním připojištění (dále jen „zájemce“) a účastníky penzijního připojištění (dále jen „účastník“). Jde o:

- povinnost penzijního fondu nebo zprostředkovatele jednat kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu zájemce nebo účastníka, včetně zákazu pobídek, které mohou vést k porušení této povinnosti, povinnost odborné péče a povinnost informovat zájemce,
- možnost penzijního fondu požadovat zaplacení poplatku za poskytnutí odbytného nebo převedení prostředků účastníka k jinému penzijnímu fondu,
- povinnost zaměstnavatele neovlivňovat zaměstnance při výběru penzijního fondu a nepřijímat pobídky.

ČNB, která je orgánem dohledu nad penzijními fondy, obdržela ze strany odborné veřejnosti řadu dotazů týkající se výkladu a aplikace těchto ustanovení. Z důvodu významu této problematiky připravila ČNB toto úřední sdělení obsahující zobecněné odpovědi na dotazy, které obdržela. Odpovědi jsou rozčleněny do 3 částí podle věcných okruhů (pobídky, poplatky a vztahy se zaměstnavateli), přičemž není vyloučen jejich částečný přesah i do jiné oblasti.

Článek I
Pravidla pro pobídky
(k § 12 ZPP)

1. Co je pobídka?

V novele ZPP byl zaveden v penzijním připojištění nový pojem „pobídka“. Základní vymezení tohoto pojmu je v § 12 odst. 5 písm. a) ZPP. Pobídkou může být úplata, odměna nebo nepeněžitá výhoda. V § 12 odst. 6 ZPP se dodává, že pobídkou je i neobvyklá úplata za poskytovanou službu nebo jakékoliv poskytnutí neopodstatněné výhody finanční, materiální či nemateriální povahy.

Pobídkou se tak rozumí nejširší okruh veškerých peněžitých či nepeněžitých plnění a výhod bez ohledu na jejich formu poskytovaných penzijním fondem nebo zprostředkovatelem zájemci nebo zaměstnavateli. Pro posouzení pobídky není podstatné, zda je poskytována ve formě peněz, hotovostně či bezhotovostně, či ve formě věci, nebo zda je poskytnuta před nebo po uzavření smlouvy.

Pravidla pro pobídky navazují na nově upravenou povinnost penzijního fondu a zprostředkovatele jednat kvalifikovaně, čestně, spravedlivě a v nejlepším zájmu účastníků (§ 12 odst. 4 ZPP) (dále též „klientů“).

2. Jsou zakázány všechny pobídky?

Obecně nejsou pobídky zakázány a jsou běžnou součástí trhu. Musí však být podrobeny zkoumání, zda mohou nebo nemohou vést k porušení povinnosti jednat kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu klienta (dále jen „test“). Pokud mohou vést k porušení této povinnosti, jde o nepřipustné pobídky. U každé pobídky je třeba předem zkoumat, zda jde o pobídku přípustnou či nepřipustnou, a vycházet přitom ze zásady, že pobídka je nepřipustná, nevyplyne-li jednoznačně z testu, že jde o pobídku přípustnou.

Nepřipustná je pobídka, která může vést k porušení povinnosti jednat kvalifikovaně čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu zájemce (§ 12 odst. 5 písm. a) ZPP). V případě pobídek poskytnutých zaměstnavateli je výslovně nepřipustná každá pobídka, která by souvisela s poskytováním příspěvků na penzijní připojištění jeho zaměstnancům (§ 27 odst. 6 ZPP). Ostatní pobídky, které by penzijní fond nebo zprostředkovatel poskytl zaměstnavateli, nejsou a priori zakázané. Ovšem vzhledem k tomu, že zaměstnavatel nesmí zaměstnance jakkoliv ovlivňovat při výběru penzijního fondu, postrádá jejich poskytování smysl, resp. nasvědčuje porušení zákazu ovlivňování ze strany zaměstnavatele a porušení povinnosti jednat v nejlepším zájmu zájemců ze strany penzijního fondu nebo zprostředkovatele. Vzhledem ke zbytečnosti plnění se uplatní i pravidla odborné péče při nakládání s majetkem penzijního fondu.

Zákaz určitých pobídek doplňuje zákaz nakládat s majetkem penzijního fondu způsobem, který by poškozoval zájmy ostatních účastníků například tím, že by na jejich úkor z majetku fondu vyplácel nepřiměřené pobídky, protože pobídka tvoří jednu ze složek nákladů penzijního fondu, resp. je to forma odměny za získání klienta. Smyslem úpravy je mj. zamezit nekalým praktikám na úkor klienta a nepřímo tak i přispět k řádné soutěži mezi penzijními fondy.

Cílem nové právní úpravy je současně, aby byl klient či zájemce veden jen k takovým rozhodnutím, která prospívají jemu (jsou v jeho nejlepším zájmu). Rozhodující je obvyklost takových pobídek, neodvádění pozornosti od klíčových prvků smlouvy samotné aj. V opačném případě jde o nepřipustné pobídky. Konečné rozhodnutí o uzavření smlouvy o penzijním připojištění nebo její změně a konkrétním obsahu smluvních ujednání v rámci dohody s penzijním fondem je však na klientovi.

Koncepce přípustnosti pobídek vychází z právní úpravy pobídek uvedené v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu, na který navazuje vyhláška č. 237/2008 Sb., o podrobnostech některých pravidel při poskytování investičních služeb, a ke které existuje řada metodických materiálů CESR, Evropské komise a rovněž stanoviska České národní

banky.¹⁾ Při podpůrném využití zákona o podnikání na kapitálovém trhu je však třeba vzít v úvahu, že úprava pobídek podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu dopadá na širší okruh situací vyplývajících z povahy činnosti obchodníka s cennými papíry. ZPP např. neupravuje přijetí pobídky penzijním fondem.

Na základě zkušeností z aplikační praxe hodlá ČNB na svých webových stránkách uvádět konkrétní příklady přípustných a nepřípustných pobídek (v sekci Penzijní připojištění/odpovědi na dotazy).

3. Může být poskytovatelem pobídky, které se podle ZPP testuje, i jiná osoba než penzijní fond nebo zprostředkovatel?

Obecně takové pobídky vyloučené nejsou. Pokud však lze dovodit, že pobídku ve skutečnosti poskytuje penzijní fond nebo zprostředkovatel, je třeba ji vždy testovat.

Poskytnutím pobídky ze strany penzijního fondu nebo zprostředkovatele se rozumí nejen případy, kdy penzijní fond nebo zprostředkovatel poskytuje pobídku z vlastních zdrojů, ale případy, kdy její poskytnutí přímo či nepřímo hradí.

O poskytnutí pobídky jde i tehdy, pokud ji penzijní fond nebo zprostředkovatel pro zájemce zajišťuje nebo obstarává, tedy pokud zájemci získávají pobídku díky penzijnímu fondu nebo zprostředkovateli. V takových případech může být původcem pobídky ve smyslu ZPP, resp. zdrojů pro její poskytnutí i jiná osoba, než penzijní fond nebo zprostředkovatel.

Pokud by poskytnutí výhody třetí osobou penzijní fond kompenzoval, ale zároveň ji prezentoval jako službu zdarma pro klienta, mohlo by být takové jednání považováno i za klamavou obchodní praktiku podle předpisů o ochraně spotřebitele.

4. Je odměna poskytnutá klientovi za uzavření smlouvy přímo mezi klientem a penzijním fondem (bez zprostředkovatele) pobídkou?

Tato odměna je výhodou poskytovanou zájemci a tedy pobídkou ve smyslu § 12 ZPP. I v tomto případě je ale nutné posoudit, zda nemůže vést k porušení povinnosti jednat kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu zájemce, a v rámci toho je třeba mj. zvážit, zda tento způsob nesnižuje schopnost klienta objektivně vyhodnotit poskytnuté informace, resp. zda neodvrací pozornost klienta při hodnocení těchto informací od jeho skutečného zájmu.

Poskytnutá pobídka by neměla být prvotním impulzem pro klienta k uzavření smlouvy. Neměl by se rozhodovat pouze na základě poskytnuté pobídky.

Různé ceny/pobídky podle toho, jaký distribuční kanál byl použit (např. výhodnější podmínky při uzavření smlouvy prostřednictvím internetu), nelze a priori považovat za nepřípustné pobídky. Je však nutné je podrobit příslušnému testu.

5. Co znamená povinnost jednat kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu zájemce podle § 12 odst. 4 ZPP?

¹⁾ CESR Recommendation – Inducements under MiFID (<http://www.cesr-eu.org/index.php>), EC Questions on MiFID (<http://ec.europa.eu/yqol/index.cfm?fuseaction=legislation.showGroup&groupCode=MiFID>), odpovědi ČNB na dotazy v oblasti kapitálového trhu (http://www.cnb.cz/cs/faq/faq_kt/index.html).

Obecná povinnost uvedená v § 12 odst. 4 ZPP je rozvedena v § 12 odst. 5 ZPP. Klient musí mj. dostávat správné informace, což předpokládá náležitě kvalifikované zaměstnance a zprostředkovatele penzijního fondu. Součástí jednání v nejlepším zájmu klienta je i posouzení, zda jsou produkt nebo jeho nastavení vhodné pro klienta. Při tomto posouzení se bere v úvahu především dlouhodobost produktu, státní příspěvek, daňové výhody, finanční možnosti klienta atp.

Posouzení vhodnosti penzijního připojištění, resp. jeho konkrétního nastavení, pro klienta je možné provést až na základě informací poskytnutých klientem o jeho požadavcích a potřebách a v návaznosti na charakteristiky sjednávaného penzijního připojištění. Je vhodné, aby penzijní fond nebo zprostředkovatel zaznamenali zjištěné potřeby a požadavky klienta a důvody, na kterých zakládají doporučení při sjednávání penzijního připojištění, pro potřeby případné pozdější kontroly nebo správních či soudních řízení, a kopii záznamu poskytnuli klientovi.

V případě, že uzavření smlouvy nebo změna smlouvy z podnětu klienta nejsou pro tohoto klienta vhodné, je nutné upozornit jej na tuto nevhodnost a její důvody; i toto upozornění a důvody je účelné zaznamenat. Jiný postup by bylo možné považovat za porušení povinnosti postupovat v nejlepším zájmu klienta podle ZPP, ale i povinností stanovených zákonem č. o ochraně spotřebitele²⁾.

Z ustanovení ZPP nevyplývá zákaz uzavřít s klientem smlouvu nebo její změnu, která není v jeho nejlepším zájmu. Takovou smlouvu však lze uzavřít pouze po přiměřeném upozornění klienta.

6. Jaký je vztah povinnosti penzijního fondu hospodařit s odbornou péčí a povinnosti nepoškozovat zájmy účastníků, resp. jednat v zájmu účastníka?

Odborná péče při hospodaření s majetkem fondu směřuje především k nakládání s prostředky fondu, jednání v zájmu účastníků zahrnuje především nediskriminaci a poskytování dostatečných informací. Jde o povinnosti, které jsou formulovány obecně, aby umožňovaly dostatečnou míru flexibility přiměřenou okolnostem konkrétního případu. V některých případech se obě povinnosti mohou překrývat, ale nikdy by se neměly popírat. Při hodnocení naplňování povinnosti penzijního fondu hospodařit s odbornou péčí (§ 31 odst. 1 ZPP) a povinnosti členů orgánů penzijního fondu jednat tak, aby nebyly poškozeny zájmy účastníků (§ 7 odst. 5 ZPP), je třeba zohledňovat zájem celku, tj. všech účastníků. Povinnost penzijního fondu a zprostředkovatele penzijního připojištění postupovat v nejlepším zájmu zájemce nebo účastníka (§ 12 odst. 4 ZPP) je jiného charakteru a týká se vždy konkrétního zájemce nebo klienta.

Hodnocení plnění povinnosti penzijního fondu hospodařit s odbornou péčí a povinnosti nepoškozovat zájmy účastníků na obecné úrovni se bude týkat i vyplácených pobídek a provizí za zprostředkování.

7. Dopadají povinnosti stanovené v § 12 ZPP i na distributory penzijního připojištění z řad finančních institucí?

²⁾ zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů (§ 5 a 9)

Každý, kdo zprostředkovává penzijní připojištění, je z hlediska ZPP zprostředkovatelem a dopadají na něj pravidla podle ZPP, zejména z § 12. To platí i pro finanční instituce.

8. Jsou stanoveny limity na náklady na propagaci penzijního fondu?

ZPP neobsahuje explicitní úpravu nákladů na propagaci penzijního fondu. Propagace penzijního fondu a maximalizace počtu účastníků v penzijním fondu však musí být vždy v zájmu klientů, nejen v zájmu penzijního fondu, resp. jeho akcionářů. Penzijní fond musí rovněž podle § 31 odst. 1 ZPP hospodařit s odbornou péčí a s cílem zabezpečit spolehlivý výnos. Z tohoto ustanovení vyplývá, že by penzijní fond neměl mít nadměrné náklady, např. na propagaci, které mohou ohrozit dosažení spolehlivého výnosu.

Zejména je nutné porovnávat náklady na pobídky a provize s očekávanými přínosy z hlediska hospodaření s odbornou péčí a cílem zabezpečit spolehlivý výnos. Pokud takové přínosy nelze identifikovat vůbec nebo nejsou významné, měl by penzijní fond tyto náklady omezit, případně úplně zrušit, protože tyto náklady pak snižují zisk penzijního fondu bez adekvátního zvýšení výnosů. Tím mohou snižovat připsané zhodnocení pro účastníky, a jsou tudíž i v rozporu se zájmy účastníků (§ 31 odst. 3 ZPP), resp. poškozují jejich zájem (§ 7 odst. 5 ZPP).

9. Je možné poskytnout zájemci informace o výši provize a další informace podle § 12 odst. 5 písm. c) ZPP odkazem na jiné dokumenty?

Poskytování informací pouze prostřednictvím odkazů na jiné dokumenty nelze považovat za splnění povinností podle § 12 odst. 4 a 5 ZPP, protože nedochází k poskytnutí samotných informací, ale pouze odkazů na jiné informační zdroje nebo dokumenty. Pokud má penzijní fond a zprostředkovatel povinnost jednat kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v zájmu klienta, musí zájemce dostat zákonem stanovené informace ve srozumitelné podobě a nejlépe v jednom dokumentu, aby mohl tyto informace řádně vyhodnotit.

Přínosem nové právní úpravy je zakotvení práva zájemce, aby obdržel tyto informace ve srozumitelné podobě, v písemné formě a před uzavřením smlouvy. Na řadu dokumentů měl klient právo již před novelou ZPP provedenou zákonem č. 230/2009 Sb. (např. § 13 ZPP), z toho důvodu by pouhý odkaz na jiné informační zdroje nebo dokumenty nevedl ke zlepšení informovanosti zájemce a naplnění účelu novely. V případě následných změn je třeba tyto informace upravit tak, aby zájemce získal informace aktuální a platné.

10. Je možné poskytnout zájemci informace o výši provize a další informace podle § 12 odst. 5 písm. c) ZPP jako součást smlouvy o penzijním připojištění při jejím uzavření?

Zájemce musí mít možnost se s těmito informacemi seznámit před uzavřením smlouvy, tj. musí mít dostatečný časový prostor na to, aby je vzal při svém rozhodování v úvahu, a mohl tak učinit kvalifikované rozhodnutí.

Pokud penzijní fond nebo zprostředkovatel poskytnou zájemci návrh smlouvy s výše uvedenými informacemi v časovém předstihu a tyto informace budou dostatečně srozumitelné a jasné a jejich forma bude odpovídat důležitosti těchto informací pro rozhodování klienta, lze to považovat za splnění povinnosti poskytnout informace zájemci v písemné formě.

11. Kdy, jak a o jaké výši provize za zprostředkování má být klient informován podle § 12 odst. 5 písm. c) ZPP?

Klient má být o provizi informován jasně, určitě a písemně. K poskytnutí informací musí dojít ještě před uzavřením smlouvy, protože tyto informace mají být poskytnuty zájemci, tj. osobě, která ještě neuzavřela smlouvu. Ustanovení § 12 odst. 5 písm. c) ZPP vyžaduje sdělit výši provize, tj. přesné číselné vyjádření výše provize. Pokud není vzhledem ke konstrukci provize objektivně možné sdělit přesné číslo předem, postačí způsob stanovení provize, pokud je dostatečně určitý a umožňuje výpočet přesného čísla samotným klientem (např. kde provize závisí na výši skutečného měsíčního příspěvku účastníka, která není v době poskytnutí informace známá, uvede zprostředkovatel informaci, že výše provize odpovídá určitému násobku skutečně zaplaceného měsíčního příspěvku).

Informaci o provizi lze uvést i s tím, že výše provize je stanovena za předpokladu sjednání smlouvy za daných podmínek, případně že za těchto podmínek nepřekročí stanovenou částku. Samotná informace o provizi musí být poskytnuta vždy, lze pouze podmínit výši provize sdělenou klientovi předpoklady, které se nejvíce blíží známé nebo očekávané skutečnosti.

Obecný popis východisek nebo kritérií pro výpočet provize požadavek ZPP nenaplní.

Pokud jde o vícestupňové zprostředkování, musí být klient informován o celkové výši provize, kterou penzijní fond zaplatil za zprostředkování jako celek.

12. Co jsou související náklady penzijního fondu podle § 12 odst. 5 písm. c) ZPP?

Jiné související náklady penzijního fondu uvedené v § 12 odst. 5 písm. c) ZPP jsou náklady penzijního fondu jiné než přímo vyplácené provize za zprostředkování, které přímo nebo nepřímo souvisí s procesem zprostředkování („akviziční náklady“). Tyto náklady jsou zpravidla zahrnuty do položek výkazu zisků a ztrát:

1. správní náklady,
2. ostatní provozní náklady,
3. odpisy hmotného a nehmotného majetku,
4. náklady na poplatky a provize.

Mimo jiné jde o náklady na marketing a reklamu penzijního fondu, náklady na nepeněžní plnění poskytované zprostředkovatelům, náklady na školení, náklady na administraci smluv o penzijním připojištění, náklady na komunikaci se zprostředkovateli atp. Vzhledem k tomu, že takové náklady mohou být obtížně alokovatelné na konkrétní smlouvu, měla by být zájemci poskytnuta informace o celkové výši takových nákladů z poslední výroční nebo pololetní zprávy společně s dalšími informacemi podle § 12 odst. 5 písm. c) ZPP. Tato informace může být doplněna o komentář k těmto nákladům a o výši těchto nákladů připadající na jednoho účastníka vypočtených na základě průměrného počtu účastníků v daném období. Odkaz na výroční zprávu nebo jiný dokument není z hlediska plnění této povinnosti dostatečný.

13. Co je zprostředkovatel povinen uvádět v informaci o osobě zprostředkovatele podle § 12 odst. 5 písm. c) ZPP?

Je-li zprostředkovatel fyzickou osobou, obsahuje standardní informace o osobě zprostředkovatele zejména údaje o jménu a příjmení, bydlišti nebo místu podnikání. U právnické osoby jde o údaje o obchodní firmě nebo názvu, IČ a sídle. Pro oba typy

zprostředkovatelů jsou společné údaje o podnikatelském oprávnění a o vztahu k zastupovanému penzijnímu fondu (např. mandátní smlouva, komisionářská smlouva, smlouva o zprostředkování, smlouva o obchodním zastoupení) a o plné moci, pokud byla penzijním fondem zprostředkovateli udělena.

Článek II

Poplatek za odbytné nebo převod (k § 24 ZPP)

1. Je penzijní fond povinen účtovat účastníkovi poplatek za převod podle § 24 odst. 4 ZPP?

Penzijní fond může, ale nemusí poplatek požadovat. Variabilní je i výše poplatku, která však nesmí překročit 800 Kč, a období, v rámci kterého může být požadováno jeho zaplacení, které nesmí být delší než 5 let ode dne vzniku penzijního připojištění u daného penzijního fondu.

2. Musí být poplatek uveden v penzijním plánu?

Povinnost penzijního fondu nebo zprostředkovatele informovat o poplatku vyplývá i z § 12 odst. 5 písm. c) ZPP a také z § 12 odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele.

Poplatky účtované penzijním fondem účastníkům nejsou povinnou součástí penzijního plánu podle § 11 odst. 1 a 2 ZPP. Pokud však poplatek není uveden v penzijním plánu, musí být obsažen v jiném dokumentu penzijního fondu, aby se s ním mohl klient předem seznámit (zda je požadován, v jaké výši, splatnost poplatku atp.). Takovým dokumentem může být například sazebník poplatků.

3. Platí se poplatek i u odbytného vyplaceného z důvodu úmrtí účastníka?

Při výplatě odbytného z důvodu úmrtí účastníka penzijní fond nemůže vyžadovat zaplacení poplatku. Podle § 24 odst. 4 ZPP lze poplatek vyžadovat pouze v případě vyplacení odbytného na základě § 23 odst. 1 písm. a) ZPP, tedy v případě zániku penzijního připojištění výpovědí nebo dohodou. Úmrtí účastníka je důvodem pro vyplacení odbytného podle písmene b).

Článek III

Pravidla pro zaměstnavatele (k § 27 ZPP)

1. Jak se změna ZPP dotkne stávajících smluv penzijních fondů nebo zprostředkovatelů se zaměstnavateli, podle kterých byly zaměstnavatelům vypláceny pobídky?

Od nabytí účinnosti novely ZPP se stala dotčená ustanovení smluv mezi penzijními fondy nebo zprostředkovateli a zaměstnavateli, která upravují vyplacení nepřipustných pobídek zaměstnavatelům, neplatnými pro rozpor se zákonem. Pokud nárok na pobídku nebo její část vznikl ještě za účinnosti staré právní úpravy, je možné poskytnout pobídku, resp. plnění, i za účinnosti novelizovaného ZPP a zaměstnavatel má na takové plnění právo. Zejména jde o nárok, který se vztahuje k již zaplaceným příspěvkům zaměstnavatele. Po nabytí účinnosti novely ZPP však již zaměstnavateli žádný nárok na pobídku, která souvisí s poskytováním příspěvku na penzijním připojištění jeho zaměstnancům, vzniknout nemůže, protože by to

bylo v rozporu se ZPP, a penzijní fond nebo zprostředkovatel nesmí takové plnění poskytnout, respektive zaměstnavatel je nesmí přijmout.

2. Jsou přípustná plnění zaměstnavatelům za získání klienta penzijního fondu?

Podle § 27 odst. 6 ZPP zaměstnavatel nesmí přijmout pobídku v souvislosti s poskytováním příspěvku na penzijní připojištění jeho zaměstnancům. Zakázaná je proto každá úplata, odměna nebo nepeněžitá výhoda, nabízená přímo nebo nepřímo v souvislosti s poskytováním příspěvkem na penzijní připojištění jeho zaměstnanců.

Důsledkem tohoto zákazu je, že zaměstnavatel nesmí přijmout ani odměnu (ve formě provize či úhrady nákladů) za zprostředkování uzavření smluv o penzijním připojištění svým zaměstnancům. Důvodem je důsledné vyloučení jakéhokoliv vlivu zaměstnavatele na své zaměstnance při výběru penzijního fondu (§ 27 odst. 6 ZPP), protože by byl poskytnutým plněním motivován získat zaměstnance pro určitý penzijní fond. Jestliže nejde o pobídky přijímané v souvislosti s poskytováním příspěvku na penzijní připojištění, nestanoví § 27 odst. 6 ZPP výslovný zákaz přijmout pobídku, např. za zprostředkování penzijního připojištění. Zaměstnavatel by však jako zprostředkovatel ovlivňoval své zaměstnance při výběru penzijního fondu, což zakazuje ustanovení první věty § 27 odst. 6 ZPP.

3. Může zaměstnavatel odstupňovat své příspěvky zaměstnanci na penzijní připojištění v závislosti na penzijním fondu, který si zaměstnanec zvolil?

V tomto případě by šlo o porušení zákazu pro zaměstnavatele ovlivňovat výběr penzijního fondu zaměstnancem podle § 27 odst. 6 ZPP.

4. Může zaměstnavatel umožnit marketingové akce nebo jinou formu propagace na pracovišti pouze vybranému penzijnímu fondu nebo fondům?

Zvýhodnění vybraného fondu by znamenalo porušení zákazu ovlivňovat výběr penzijního fondu ze strany zaměstnavatele (§ 27 odst. 6 ZPP) a spáchání správního deliktu podle § 43b odst. 5 ZPP. Pokud zaměstnavatel umožňuje propagaci penzijního fondu na pracovišti, nesmí tím být omezena nebo znevýhodněna propagace jiných penzijních fondů. ČNB však považuje v zásadě jakoukoli propagaci nebo marketingové akce u zaměstnavatele za porušení zákazu (přímo či nepřímo) ovlivňovat zaměstnance při výběru penzijního fondu. Propagace nebo marketingová akce u zaměstnavatele není v rozporu s tímto ustanovením ZPP pouze v případě, pokud by možnost prezentace byla dána ve stejnou dobu všem penzijním fondům. Výše uvedené platí i pro umožnění prezentace zprostředkovatele, který by propagoval vybraný penzijní fond nebo fondy.

5. Může zaměstnavatel jmenovat výhradního zprostředkovatele, u kterého musí zaměstnanec uzavřít smlouvu o penzijním připojištění, aby dostával příspěvek od zaměstnavatele?

Ustanovení ZPP takové jednání zaměstnavatele výslovně neupravují. Z tohoto důvodu nelze toto jednání považovat automaticky za porušení ZPP. ČNB však toto jednání považuje za problematické z hlediska plnění povinnosti zaměstnavatele neovlivňovat zaměstnance při výběru penzijního fondu, zejména v případě, pokud by zprostředkovatel nabízel pouze některé penzijní fondy, protože může vést nepřímo k ovlivnění výběru penzijního fondu zaměstnavatelem prostřednictvím výběru zprostředkovatele. Základním předpokladem proto je, že zprostředkovatel může zprostředkovávat uzavření smlouvy se všemi penzijními fondy.

Zprostředkovatel rovněž při uzavírání smlouvy musí postupovat při jednání s klientem kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu klienta (§ 12 odst. 4 ZPP), a musí tudíž zaměstnanci nabídnout nejvhodnější smlouvu bez ohledu na výši provize, kterou za to od penzijního fondu obdrží.

Pokud je výhradní zprostředkovatel vybraný zaměstnavatelem rovněž zaměstnancem tohoto zaměstnavatele (zaměstnanec personálního oddělení apod.), je pravděpodobné, že jeho jednání při uzavírání smluv o penzijním připojištění bude považováno za jednání zaměstnavatele.

6. Mají ustanovení novelizovaného ZPP dopad i na jiné osoby (např. odborové organizace)?

Ustanovení ZPP dopadají na penzijní fondy, zprostředkovatele a zaměstnavatele. Činnosti jiných osob, např. odborových organizací, resp. jejich představitelů, tudíž nejsou podřízeny ZPP. Pokud by se však třetí osoby podílely na distribuci penzijního připojištění, mohla by jejich činnost být kvalifikována jako zprostředkování penzijního připojištění, a vztahovaly by se na ně pak povinnosti jako na zprostředkovatele.

V případě poskytování plnění těmto třetím osobám, stejně jako každému jinému zprostředkovateli, musí penzijní fond rovněž zvážit odůvodněnost takového jednání, protože by mohlo být v rozporu s povinností hospodařit s odbornou péčí a povinností nakládat s majetkem v zájmu účastníků (§ 31 odst. 1 a 3 ZPP), pokud by penzijní fond nedostával od třetí strany odpovídající protiplnění.

Poskytování plnění penzijním fondem třetím osobám není v ZPP zakázáno. Toto plnění však musí být odůvodněné a nesmí se bezdůvodně odlišovat od plnění běžně poskytovaných za tyto služby a musí odpovídat skutečně vykonané činnosti. V opačném případě by penzijní fond porušil svoji povinnost hospodařit s majetkem s odbornou péčí a v zájmu účastníků (§ 31 odst. 1 a 3 ZPP).

Viceguvernér
Ing. Miroslav Singer, Ph.D. v. r.

Sekce regulace a analýz finančního trhu
Odpovědný zaměstnanec:
Mgr. Ing. Petr Jiška, tel. 224 412 052